

A topik jelenségének a vizsgálata a jelentés három szintjén: a megnyilatkozás-példány, a megnyilatkozás-típus, valamint a mondat szintjén

Bárházi Eszter

absztrakt

A topik jelenségével már eddig is sokan foglalkoztak a nyelvészetben, különböző szinteken vizsgálva azt. A chomskyánus hagyományok követői a mondat szintjén foglalkoznak a topikkal, azt hangoztatva, hogy annak szintaktikai, prozódiai, valamint szemantikai relevanciája van (É. Kiss 2008: 288), azaz a topikot nyelvi jelenségnek tekintik. Az információs szerkezetre vonatkozó vizsgálatok azonban részben pragmatikai tényezőkön alapulnak, és a topikság egyik feltételként azt a kritériumot támasztják, hogy a topikkonstituensnek a diskurzus kontextusában aktív referenst kell denotálnia, amely feltétel már messze túlmutat a szintaxis, a szemantika, valamint a prozódia keretein, részben nyelvhasználati jelenséggé léptetve elő a topikot. Az eddigi topikkal kapcsolatos kutatások eredményeiből tehát az látszik, hogy a topik azonosítása több nyelvi szint, valamint a nyelvhasználat körülményeinek az együttes figyelembe vételével történik (l. pl. É. Kiss 2008). Előadásomban azt a kérdést kívánom körüljárni, hogy a topik a jelentés egyes szintjein – amelyek a megnyilatkozás-példány, a megnyilatkozás-típus, valamint a mondat szintje – milyen relevanciával bír, és hogy ebben a hármas felosztásban az elvonatkoztatás egyes szintjein a topiknak milyen aspektusai relevánsak.

A topik vizsgálatához a pragmatika felől közelíték, azt a nézetet erősítve, hogy a topik jelenségéről a pragmatika tud teljes képet adni, az aktuális beszédhelyzet minden releváns jegyét is figyelembe véve, és az elvonatkoztatás másik két szintjén már csak korlátozottan van lehetőség a topikkonstituens azonosítására. Ebben a megközelítésben az is látszik, hogy a topik egy igen összetett jelenség.

Hivatkozások:

É. Kiss, Katalin 2008. Topic and focus: Two structural positions associated with logical functions in the left periphery of the Hungarian sentence. *Acta Linguistica Hungarica* 55. 287–296.